

специальности, через овладение знаниями, умениями и навыками, необходимыми для выполнения профессиональных обязанностей.

Ключевые слова: подготовка, студенты высших учебных заведений, образование.

Solodovnik A. O.

ANALYSIS OF THE CONCEPT OF TRAINING OF GRADUATES
OF HIGH EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article outlines the main approaches of foreign researchers to the definition of the meaning of the concept of students' training at higher educational institutions. It is noted that studied concept «training» is complex and multidimensional. This is evidenced by a wide range of its English equivalents and the variety of their interpretations in the educational context. The article gives a detailed analysis of equivalents of the concept «training», such as «preparation», «schooling», «education», «mentoring», «coaching», «grounding», «competence». The article goes on to say about training definitions according to dictionaries of education.

The author draws attention to the fact that the concept of training, like the concept of education is characterized by content, purpose and task. It is reported that the content of training is a formation of readiness to specific professional tasks, based on knowledge, skills and behavior patterns. The article goes on to say that the main purpose of students training is to get a job in the field corresponding to the chosen specialty, acquiring knowledge and skills necessary to carry out professional duties. According to the foreign pedagogy, the main task of training is to get certain learning experience and achieve desired behavioral changes.

The author comes to the conclusion that foreign researchers emphasize the practicality of the training process and its focus on results. Furthermore, the author reports that the practicality of the training process, according to foreign researchers, distinguishes it from the concept of education.

Key words: training, graduates of high educational institutions, education.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 378.147:656.61.071.1-056.87

Сотер М. В.*

**СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-СУДНОМЕХАНІКІВ
ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ**

У статті висвітлено своєрідність підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації в умовах змішаного навчання. Розкрито сутність понять «міжкультурна комунікація», «змішане навчання», «традиційне навчання», «традиційне навчання з веб-підтримкою», «повне он-лайн навчання». Висвітлено шляхи, що забезпечать підвищення якості підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації в умовах змішаного навчання. Відзначено, що гармонійне поєднання традиційного і змішаного навчання під час підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації дозволить контролювати час, місце, темп і шлях вивчення матеріалу, підвищити мотивацію, активізувати сам процес навчання, зробити освітній процес мобільним і гнучким, реалізувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію між учасниками навчального процесу, застосовувати різні форми навчання, серед яких – індивідуальні, групові, реальні, віртуальні тощо.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, змішане навчання, традиційне навчання, традиційне навчання з веб-підтримкою, повне онлайн-навчання.

Інтеграційні тенденції, породжені впливом на сучасний соціум процесів глобалізації, охоплюють усі аспекти життєдіяльності людського суспільства, кардинально трансформують усталені ідеали, уявлення, погляди на реалії спільного співіснування. Саме тому питання, пов'язані з міжкультурною взаємодією, стають першочерговими завданнями світового розвитку, оскільки виникає гостра потреба в підготовці

*© Сотер М. В.

трансцендентальної міжкультурної особистості, готової до продуктивної міжкультурної співпраці, співробітництва, що не можливо без ефективної міжкультурної комунікації.

На сучасному етапі в системі освіти визначено принципово нове завдання, окреслене також і стратегією ЮНЕСКО (2014-2021), – сприяння активному міжкультурному діалогу. У документах міжнародних організацій (ЮНЕСКО, Ради Європи) здатність жити в полікультурному суспільстві визначається як ключова компетенція сучасного кваліфікованого фахівця.

Стратегічні завдання модернізації системи вищої освіти з вектором у світовий полікультурний простір окреслені також Законом України «Про вищу освіту», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Концепцією національного виховання й вимагають підвищення якості підготовки майбутніх фахівців різних галузей, які відповідають потребам і тенденціям сучасного полікультурного середовища. У Білій книзі АПН України (нині НАПН України) зазначено: «сучасний стан розвитку теорії і практики освіти характеризується напруженим пошуком шляхів актуального й прогностичного (випереджувального) реагування на виклики часу... Освіта, віддзеркалюючи соціально-економічні запити, стає вагомим ресурсом у конкуруючих ринкових суспільствах, які пришвидшують інноваційний поступ...» [2, с. 8].

За таких умов розвиток сучасної освіти, вищої школи зокрема, неможливий без формування трансцендентальної міжкультурної особистості, готової до міжкультурного співробітництва та здатної ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію на засадах глибокої поваги до інших культур, їх традицій, звичаїв, менталітету, національного характеру, способу життя, а також толерантності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії та емпатії. У полікультурному соціумі саме комунікація стає тим ключем, який відкриває реальну перспективу будівництва мостів взаєморозуміння і взаємодії між представниками різних країн. У зв'язку з цим пріоритетного значення набуває проблема підготовки майбутніх фахівців, зокрема майбутніх інженерів-судномеханіків, до міжкультурної комунікації як важливої умови інтегрування в сучасне полікультурне суспільство.

Огляд наукової літератури засвідчив, що є ґрунтовний фундамент для здійснення комплексного дослідження міжкультурної комунікації – як серед вітчизняних дослідників (І. Бахов, Ф. Бацевич, О. Кричківська, Н. Калашнік, І. М'язова, А. Солодка, О. Тарнопольський, О. Фролова, С. Шехавцова), так і зарубіжних учених М. Байрам (M. Bayram), М. Беннет (M. Bennett), Д. Бутьєс (D. Buttjes), Й. Гердер (J. Herder), Т. Грушевицька, Г. Дев'ятова, Ф. Клакхон (F. Kluckhohn), О. Леонтович, Д. Мацумото (D. Matsumoto), Т. Новінгер (Novinger Tracy), О. Садохін, Ф. Стродбек (F. Strodbeck), С. Тер-Мінасова, С. Тінг-Туми (Stella Ting-Toomey), Дж. Трейджер (G. Trager), І. Халеєва, Е. Холл (E. Hall)).

Проаналізувавши результати фундаментальних і прикладних наукових розвідок, що спрямовані на вирішення основних питань міжкультурної комунікації, можемо констатувати, що поняття підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації вирізняється багатогранністю, а також теоретичною та практичною складністю, що викликає низку проблем, які потребують невідкладного вирішення. Більш детальний їх розгляд і запропоновані нами відповідні шляхи їх вирішення в межах вищої школи представлено в таблиці 1. Відтак виникає нагальна потреба в пошуку оптимальних шляхів підвищення якості підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації в умовах змішаного навчання.

Виходячи з вищесказаного, передусім спробуємо проаналізувати поняття «міжкультурна комунікація» загалом. Так, С. Тінг-Туми визначає її як символічний процес обміну, за допомогою якого окремі особи з двох (або більше) різних культурних спільнот узгоджують спільний зміст в інтерактивній ситуації [14, с. 16-17]. Т. Новінгер зазначає, що міжкультурна комунікація є транзакційним, символічним процесом, що включає встановлення змісту/сенсу між людьми різних культур [12, с. 165].

Л. Самовар і Р. Портер підкреслюють, що цей процес обов’язково передбачає взаємодію між людьми з досить різним культурним сприйняттям і системою символів, щоб змінити/модифікувати процес комунікації [13, с. 12]. А. Солodka та Т. Мороз виокремлюють міжкультурну комунікацію як форму людського спілкування, яку використовують, щоб описати широкий спектр проблем комунікацій, які звичайно виникають в об’єднанні, що складається з представників різних релігійних, соціальних, етнічних та освітніх спільнот [5, с. 121-122].

Таблиця 1

Сучасні проблеми готовності майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації та шляхи їх вирішення

Проблеми	Шляхи вирішення
1. Якість підготовки до міжкультурної комунікації не повною мірою відповідає сучасним вимогам (фундаментальність, цілісність, орієнтація на майбутнє (практичне застосування набутих знань)). 2. Прагматична орієнтація вищої морської освіти на шкоду розвитку особистості (гальмує процес підготовки до міжкультурної комунікації). 3. Суттєве зменшення фінансування вищої морської освіти, а також перехід на модульну систему навчання призводить до скорочення кількості аудиторних навчальних годин, відведених на вивчення іноземної мови, у рамках якої переважно відбувається підготовка майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації, й майже унеможливує введення «Міжкультурної комунікації» як навчальної дисципліни.	1. Трансформація та переорієнтація змісту й організації навчального-виховного процесу в ракурсі міжкультурної освіти. 2. В основу змісту навчання іноземної мови має бути покладена цілісність професійно-мовної, культурно-мовної та міжкультурної підготовки майбутніх фахівців. 3. Комплексна інформаційна підтримка навчального-виховного процесу підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації. 4. Єдність процесів навчання й виховання, аудиторної та позааудиторної роботи у процесі підготовки до міжкультурної комунікації. 5. Застосування активних форм і методів навчання міжкультурній комунікації.

Узагальнюючи наведені вище трактування поняття «міжкультурна комунікація», ми дійшли висновку, що міжкультурну комунікацію слід розглядати як інтегроване поняття, яке об’єднує сукупність різноманітних форм стосунків, взаємодії та спілкування між окремими людьми, групами, спільнотами, що належать до різних культур. Очевидно, що беручи участь у будь-якому з видів міжкультурних взаємовідносин, люди вступають у контакт з представниками інших культур, що доволі часто суттєво відрізняються одна від одної, що часто стає причиною виникнення непорозумінь, а інколи й конфліктних ситуацій, що унеможливує продовження міжкультурних контактів, а отже, й взаємообмін різного роду досвідом, ідеями, досягненнями власних культур.

Саме тому запровадження оптимальної, найбільш ефективної системи заходів для підготовки майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації при вивченні іноземної мови в межах вищих навчальних закладів, що під час виконання безпосередніх професійних обов’язків дозволить ефективно здійснювати професійну діяльність, дасть можливість розширювати власний професійний і загальнокультурний світогляд, орієнтуватиме на самонавчання, самовиховання й самовдосконалення упродовж усього активного трудового життя, підвищить ефективність ділового спілкування, сприятиме конкурентоспроможності на ринку праці.

Виходячи з вищесказаного, доцільно вважати, що процес навчання міжкультурної комунікації є поліфункціональним, досить складним, комплексним і багатогранним, що у свою чергу вимагає значних витрат зусиль, часу й уваги. Розглядаючи основні проблеми підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації,

значимо, що її якість неповною мірою задовольняє сучасні потреби, цілком очевидним є той факт, що ресурси чинної традиційної системи навчання в межах полікультурної освіти потребують доповнення, оновлення, суттєвого перегляду та переорієнтації.

Один зі способів вирішення цієї проблеми, який є досить прогресивним, – використання під час підготовки до міжкультурної комунікації поряд із традиційною (Brick and Mortar Education) – також змішаної системи навчання (Blended Learning). Концепція змішаного навчання передбачає, що в сучасних умовах трансформації системи освіти можна оптимально поєднувати «сильні» аспекти традиційного навчання з перевагами електронних технологій, що в результаті дозволить зменшити, або й узагалі виключити недоліки обох форм навчання для досягнення максимального результату.

Зазначимо, що залежно від ступеня насиченості навчального процесу електронними технологіями і характеру взаємодії учасників дослідники виокремлюють декілька підходів до навчання (рис. 1) [8]:

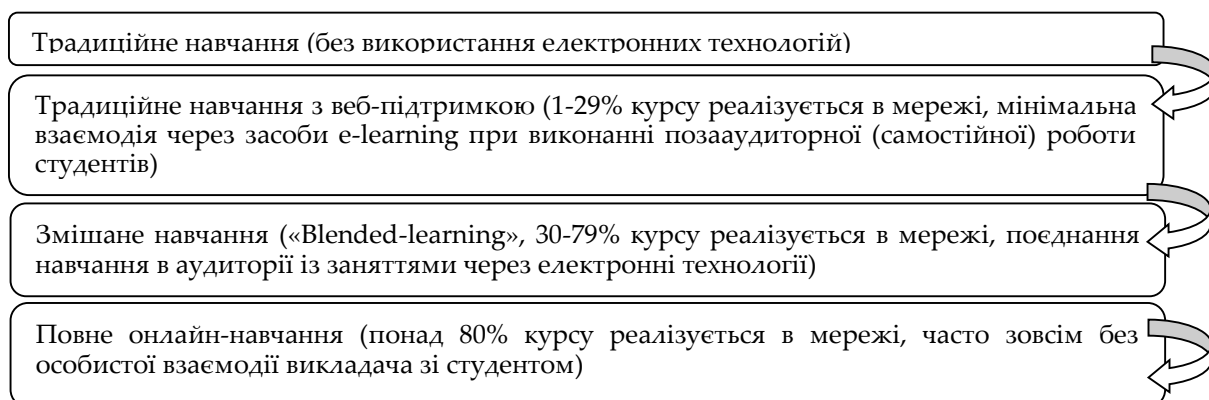

Рис. 1. Підходи до організації навчального процесу, за І. Сотник і Л. Кулик

Варто підкреслити, що визначенням поняття й основами організації електронного навчання переважно займалися зарубіжні вчені, такі як Д. Пейнтер (Darling Painter), Д. Кларк (Donald Clark), Пю Веліатан (Purnima Valiathan), Р. Воган Фразі (Rebecca Vaughan Frazee), Р. Шанк (Roger Schank), Е. Роззетт (Allison Rossett), Ч. Р. Грехем (Charles R. Graham), С. Моебз і С. Вейбелзах (Sabine Moebs, Stephan Weibelzahl). Нині існує чимало визначень поняття змішаного навчання, більшість з яких мають дескриптивний характер. Пропонуємо виокремити деякі з них.

Так, Д. Пейнтер розуміє під змішаним навчанням об'єднання в єдине ціле формальних і неформальних засобів навчання – роботу в аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу з подальшим обговоренням за допомогою електронної пошти, чату, інтернет-конференцій або вебінару [3].

На думку Е. Роззетт і Р. Воган Фразі, для досягнення значних результатів навчання, безперечно, необхідним є змішане навчання, що об'єднує такі підходи, як «формальне і неформальне навчання», спілкування «обличчям-до-обличчя», різні види «on-line» спілкування, «керовані дії і самостійний вибір шляху», «використання автоматизованих довідок та зв'язків з колегами» [9]. Як справедливо зазначив К. Кун, професор Політехнічного університету м. Гейдельберг (Німеччина), метою змішаного навчання є прагнення об'єднати переваги очного навчання та електронних ресурсів [6]. О. Костіна змішане навчання вважає навчанням / викладанням, що поєднує в собі найбільш ефективні аспекти та переваги навчання / викладання в аудиторії та інтерактивного або дистанційного навчання; воно становить собою систему, що складається з різних частин, які функціонують у постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи єдине ціле [4, с. 142].

С. Моебз і С. Вейбелзах визначають змішане навчання як поєднання дистанційного та традиційного спілкування в інтегрованій навчальній діяльності [11]. На думку Ч. Грехема, змішане навчання – це підхід, який інтегрує традиційне навчання та комп’ютерно опосередковане навчання в педагогічному середовищі [10].

М. Медведева виокремлює поняття «змішане навчання» як систему навчання, що поєднує очне, дистанційне і самонавчання, включає взаємодію між педагогом, студентами та інтерактивними джерелами інформації, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), які функціонують у постійній взаємодії один з одним, утворюючи єдине ціле [7, с. 26-27].

Таким чином, змішане навчання є освітньою концепцією, у рамках якої студент отримує знання і очно (з викладачем), і самостійно (он-лайн). Такий підхід до навчання, гармонійно поєднуючи традиційне й он-лайн навчання (рис.2), дозволяє контролювати час, місце, темп і шлях вивчення матеріалу, підвищити мотивацію, активізувати сам процес навчання, зробити освітній процес мобільним і гнучким, реалізувати суб’єкт-суб’єктну взаємодію між учасниками навчального процесу, застосовувати різні форми навчання, серед яких – індивідуальні, групові, реальні, віртуальні тощо:

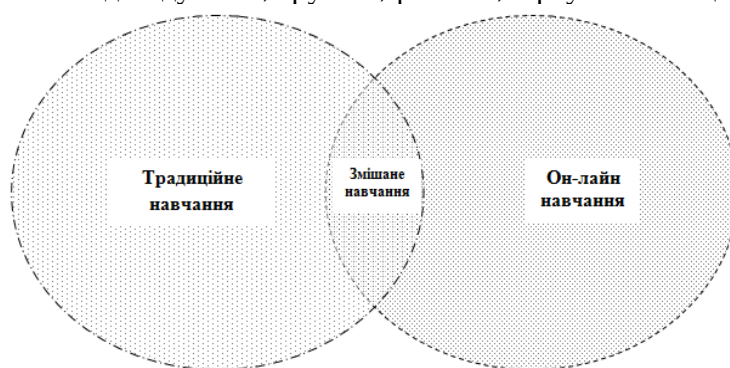

Рис. 2. Схема утворення змішаного навчання

Безперечним є той факт, що за обставин, коли значна частина матеріалу дисципліни засвоюється самостійно в електронному форматі, очні заняття можуть бути більш насиченими й ефективно організованими. Водночас важливо зауважити, що за умови значного скорочення кількості аудиторних годин і заміни їх позааудиторними (самостійна робота), що відведені на вивчення іноземної мови, у рамках якої відбувається підготовка майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації, застосування змішаної форми навчання дозволить ефективно організувати позааудиторну роботу, змінити її формальний характер і дозволити працювати в «тандемі» разом з аудиторною в напрямку до спільного вирішення єдиної мети – якісної підготовки майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації.

Разом із тим варто пам’ятати, що змішане електронне і традиційне навчання мають іти паралельно: кожному пройденому в аудиторії заняттю має відповідати блок електронних завдань, завдань у мережі. Таким чином, електронний курс не замінює, а доповнює основні заняття. Відтак у мережі можуть бути викладені довідкові матеріали, які не увійшли у зміст основного підручника через обмежений обсяг. Очевидно, що робота з відео- та аудіоматеріалом у режимі індивідуального перегляду сприятиме детальному опрацюванню мовних явищ за рахунок індивідуального темпу роботи, реалізувати який у рамках аудиторного заняття досить важко. Тестові завдання на закріплення лексики і граматики з автоматизованою перевіркою та оцінкою заощадять час заняття, дозволяючи займатися безпосередньо усною комунікацією.

Звідси висновок: змішана модель навчання надає студентам нових можливостей у вивченні міжкультурної комунікації: можна не тільки в будь-який час переглянути

необхідний матеріал у режимі он-лайн, але і пройти тестування, перевірити свої знання, ознайомитися з додатковими джерелами, які точно відповідають пройденим темам. Система дистанційного навчання у змішаній моделі дозволяє також використовувати різні додаткові елементи при вивченні міжкультурної комунікації – аудіо- і відеозаписи, анімацію та симуляцію.

Доцільно зазначити, що підготовка майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації має здійснюватись комплексно. Гармонійне поєднання традиційного і змішаного навчання дозволить досягти максимального результату під час підготовки до міжкультурної комунікації.

Аналіз передових наукових теоретичних і практичних досліджень, а також власний досвід дали змогу встановити, що, враховуючи складність процесу міжкультурного спілкування, його комплексний характер і значний обсяг знань, умінь і навичок, якими необхідно оволодіти для здійснення продуктивної міжкультурної комунікації (це знання, уміння й навички спілкування іноземною мовою – однією чи декількома, особливостей вербального і невербального спілкування з представниками різних країн і культур, міжкультурної взаємодії в сучасному полікультурному світі, ділового мовленнєвого етикету з представниками різних національностей, формування комунікативної культури, дотримуючись принципів терпимості і культурного плюралізму, уміння долати комунікативні бар'єри, конфлікти, правильно сприймати міжкультурні відмінності та руйнувати стереотипи й інші), потрібен системний, ретельно скоординований, спланований процес, який включає симбіоз традиційного і змішаного навчання.

Більше того, під час підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації всі вищевказані завдання набувають значного фундаментального, практичного значення у зв'язку зі специфікою професійної діяльності моряків у складі інтернаціональних екіпажів, до яких входять представники різних національностей, національних лінгвокультурних спільнот, що у свою чергу зобов'язує до тісного цілодобового спілкування з представниками різних культур, дотримання правил етикету й культурної толерантності, знання базових цінностей і морально-етичних норм. Національна лінгвокультурна спільнота – це «група людей (найчастіше велика, рівна нації, етносу), об'єднана спільністю історії, культури (духовної і досить часто матеріальної), а також наявністю однієї спільної ідіоетнічної мови» [1, с. 164], адже саме ефективне спілкування між членами екіпажу є ключем, який забезпечує взаєморозуміння, продуктивну співпрацю між членами міжнародних команд, сприяє правильному виконанню робочих обов'язків і поставлених завдань, а нерозуміння часто призводить до виникнення конфліктних, стресових, інколи навіть трагічних ситуацій.

Відтак поєднання традиційного і змішаного навчання під час підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації дозволить:

– по-перше, за відносно короткий проміжок часу засвоювати значну кількість матеріалу за допомогою комбінування аудиторного й самостійного вивчення матеріалу он-лайн, з використанням електронних технологій (цей аспект є досить важливим при навчанні міжкультурної комунікації, оскільки необхідним є засвоєння одразу значної кількості матеріалу й інформації – це і лінгвістичні знання, і знання про правила взаємодії в різних ситуаціях спілкування, з людьми різного віку, статусу тощо; культурні знання; знання особливостей міжкультурної комунікації та багато інших);

– по-друге, дасть можливість враховувати індивідуальні особливості студентів щодо сприйняття інформації, зокрема й достатньо складної для опрацювання, усвідомлення і засвоєння (наприклад, у тому разі, якщо якомусь студентові потрібно більше часу на засвоєння нового матеріалу, він має можливість більш детально ознайомитись з ним, повною мірою результативно вивчити його самостійно; для студентів з більш високим рівнем підготовки сприятиме вивченню додаткового, а також підвищеної складності матеріалу);

– по-третє, завдяки застосуванню змішаної форми навчання в майбутніх інженерів-судномеханіків є можливість практикувати різного роду завдання для перевірки знань, умінь і навичок, що безпосередньо сприятиме підвищенню зацікавленості та мотивації навчання, сприятиме ефективності навчальної діяльності, дозволить працювати з додатковими джерелами інформації, застосовувати анімацію, відео- й аудіозаписи, зокрема й автентичні (певна річ, робота з аудіо- та відеоматеріалами в режимі індивідуального перегляду сприятиме детальному їх опрацюванню за рахунок індивідуального темпу роботи, реалізувати який в рамках аудиторного заняття досить важко, майже неможливо);

– по-четверте, поєднання навчання в аудиторії із заняттями через електронні технології надає цілодобового, постійного доступу студентів до навчальних матеріалів у режимі он-лайн і, як наслідок, можливість удосконалювати, поповнювати, поновлювати власні знання, відновлювати в пам'яті вивчений матеріал або попередньо готуватись до занять для ознайомлення з матеріалом, який буде опрацьовуватись у межах аудиторного заняття, що у свою чергу допомагає виробити навички самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку й самореалізації;

– по-п'яте, стимулює формування у студентів навичок планувати й організовувати свою діяльність для ефективного досягнення поставлених цілей; разом із тим використання різних форм організації навчання за рахунок застосування електронних ресурсів дасть змогу зацікавити, активізувати навчально-виховний процес, інтерес, мотивацію студентів до вивчення необхідного матеріалу.

Відтак гармонійне поєднання традиційного і змішаного навчання дає змогу ефективно організувати процес навчання міжкультурної комунікації, сприяє його оптимізації, активізації, доступності, особистісній орієнтації, умінню вчитися самостійно, як невід'ємна частина цього процесу, дозволить підготувати майбутнього інженера-судномеханіка до навчання протягом усього життя, забезпечить необхідний рівень соціальної та професійної адаптації в умовах швидких змін, глобалізації й полікультурності сучасного суспільства.

Порушена у статті проблема підготовки майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації в умовах змішаного навчання багатоаспектна та потребує подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с.
2. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 185 с.
3. Джонсон Д. «Методы обучения. Обучение в сотрудничестве» [Электронный ресурс] / Д. Джонсон, Р. Джонсон, Э. Джонсон-Холубек ; пер. с англ. З. С. Замчук. – СПб. : Экономическая школа, 2001 г. – 256 с. – Режим доступа : <http://www.seinst.ru>.
4. Костина Е. В. Модель смешанного обучения (blended learning) и ее использование в преподавании иностранных языков / Е. В. Костина // Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки. – 2010. – Т. 1.– № 2. – С. 141-144.
5. Кроскультурні терміни = Cross-cultural terms: словник / авт.-укл. А. К. Солодка, Т. О. Мороз; за ред. А. К. Солодкої. – Миколаїв : Ілліон, 2013. – 252 с.
6. Кун К. E-Learning – электронное обучение / К. Кун // Информатика и образование. – 2006. – № 10. – С. 16-18.
7. Медведева М. С. Формирование готовности будущих учителей к работе в условиях смешанного обучения : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Медведева Марина Сергеевна. – Нижний, 2015. – 220 с.
8. Сотник І. М. Змішане навчання як інноваційна технологія організації навчального процесу ВНЗ [Текст] / І. М. Сотник, Л. А. Кулик // Шляхи вдосконалення позааудиторної роботи студентів : матеріали науково-методичної конференції, м. Суми, 28-29 квітня 2016 р. /

- відп. за вип. С. І. Проценко; за заг. ред. Л. В. Овчаренко та І. М. Пазухи. – Суми : СумДУ, 2016. – С. 13-15.
9. Allison Rossett and Rebecca Vaughan Frazee, Blended Learning Opportunities// American Management Association Special Report. Copyright, 2006.
 10. Graham, C. R. (2005). Blended learning system: Definition, current trends and future direction. In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (eds.) Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, pp.3-21. Pfeiffer, San Francisco.
 11. Moebs, S. & Weibelzahl, S. (2006). Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises - Outline of a Delphi Study. Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjunction with the 1st European Conference on Technology Enhancing Learning Crete, Greece, pp. 1.
 12. Novinger Tracy. Intercultural communication: a practical guide / by Tracy Novinger. – USA: University of Texas Press, AUSTIN, 2001. – 210 p.
 13. Samovar Larry A., Porter Richard E., McDaniel Edwin R., Sexton Roy Carolyn. Communication between Cultures: A Reader 7th Edition. – Boston, MA : Wadsworth Publishing, 2010. – 463 p.
 14. Ting-Toomey S. Communicating Across Cultures / by S. Ting-Toomey. – New York: The Guilford P, 1999. – 310 p.

Soter M. V.

СПЕЦИФИКА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-СУДОМЕХАНИКОВ
К МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ В УСЛОВИЯХ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье освещены проблемы подготовки будущих инженеров-судомехаников к межкультурной коммуникации в условиях смешанного обучения. Раскрыта сущность понятий «межкультурная коммуникация», «смешанное обучение», «традиционное обучение», «традиционное обучение с веб-поддержкой», «полное он-лайн обучение». Освещены пути, которые обеспечат повышение качества подготовки будущих инженеров-судомехаников к межкультурной коммуникации в условиях смешанного обучения. Отмечено, что гармоничное сочетание традиционного и смешанного обучения при подготовке будущих инженеров-судомехаников к межкультурной коммуникации позволит контролировать время, место, темп и путь изучения материала, повысить мотивацию, активизировать сам процесс обучения, сделать образовательный процесс мобильным и гибким, реализовать субъект-субъектное взаимодействие между участниками учебного процесса, применять различные формы обучения, среди которых – индивидуальные, групповые, реальные и виртуальные и тому подобное.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, смешанное обучение, традиционное обучение, традиционное обучение с веб-поддержкой, полное онлайн-обучение.

Soter M. V.

SPECIFICATION OF FUTURE MARINE ENGINEERS' TRAINING TO INTERCULTURAL
COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF BLENDED-LEARNING

The peculiarity of future marine engineers' training to intercultural communication in the context of blended-learning is highlighted in the article. The essence of the concepts of «intercultural communication», «blended learning», «traditional learning», «traditional learning with web-support» and «online full-time learning» is revealed.

The ways of improving future marine engineers' training to intercultural communication in the context of blended-learning are represented.

It is noted that the harmonious combination of traditional and blended learning in future marine engineers' training to intercultural communication provides an opportunity to control the time, place, speed and ways of learning material, to increase motivation, to activate the process of learning itself, to make the educational process mobile and flexible, to implement subject-to-subject interaction between the participants of the educational process, to apply different forms of learning among which are individual, group, real and virtual, etc.

It is also pointed out that blended learning promotes optimization, activation, accessibility, personal orientation of learning process, the ability to study independently, provides the necessary level

of social and professional adaptation in the conditions of rapid changes, globalization of contemporary society.

Key words: intercultural communication, blended learning, traditional learning, traditional learning with web-support and online full-time learning.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 811.111'373.4'276.6:005.9

Чорна І. Ю.*

РІВНІ, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНОСТІ В МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІЛОВОМУ ПИСЕМНОМУ СПІЛКУВАННІ

Статтю присвячено діагностиці рівнів сформованості англomовної лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні на основі обґрунтування критеріїв та їх показників. Визначено п'ять рівнів сформованості в майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в писемному діловому спілкуванні: базовий, нижчий середнього, середній; вищий середнього, поглиблений. Рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності визначається за відповідними якісними й кількісними критеріями оцінювання.

Ключові слова: англomовна лексична компетентність у діловому писемному спілкуванні, майбутні маркетологи, рівні сформованості компетентності, якісні показники, кількісні показники.

Особливого значення для іншомовної підготовки майбутніх маркетологів набуває проблема достовірної діагностики рівнів сформованості англomовної лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні на основі обґрунтування критеріїв та їх показників.

Проблема діагностики рівнів сформованості англomовної комунікативної компетентності відображена в наукових розвідках І. Задорожної [5], С. Ніколаєвої [10], В. Краєвського [7], Г. Кривчикової [8], С. Кунанбаєвої [9], Н. Микитенко [11], С. Мусульбес [12] та ін.

Мета статті – визначити та обґрунтувати рівні, критерії та показники сформованості в майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні.

Відповідно до компонентів англomовної лексичної компетентності майбутніх маркетологів у діловому писемному спілкуванні було проведено діагностичне дослідження рівня сформованості цієї компетентності у студентів другого та п'ятого курсів спеціальності «маркетинг». Суб'єктами експериментального дослідження було обрано студентів другого та п'ятого курсів Львівського національного університету імені Івана Франка, оскільки саме в четвертому семестрі навчання за програмою бакалаврату та у другому семестрі навчання за програмою магістратури студенти завершують вивчення навчальних дисциплін «Іноземна мова», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Мета експериментального навчання – формування й розвиток у майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні на рівні, що відповідає рівневі B2 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

Згідно з концепцією переходу систем з рівня на рівень у педагогічних дослідженнях Ю. Конаржевського такий перехід здійснюється шляхом ускладнення розвитку елементів, що в свою чергу зумовлює ускладнення розвитку всієї структури,

*© Чорна І. Ю.